

Verzen uit gijzelaarschap

„O Vrijheid!“ van Prof. Geyl

door S. Vestdijk

SINDS Boëtius in de gevangenis zijn „De consolations philosophiae“ schreef, hebben ongetwijfeld honderdtallen celbewoners broost gevonden in vijfsgeerte, wetenschap, poëzie, — in al datgene wat den geest verheft zonder zekere technische eischen te stellen, waaraan onder die nijpende omstandigheden niet altijd kan worden voldaan (zoals bij de beoefening van muziek en schilderkunst). De pen, voortreppend over het geduldige papier, was het getrouwe attribuut van menigen kille kerker; en ook wanneer de kerker zich verruimde — in materiele zin verruimde — tot een gevangenis-gijzelaarskamp, was het de pen voornamelijk die het lijd en de ontberingen moest doen vergeeten, daarmee bewijzende, dat de geest met de nietigste hulpmiddelen genoegen neemt om, in woord en teekenspraak, zijn goed recht te bewijzen tegenover de travanten der brute materie. Schijnbaar onderliggend, bevochten deze mannen van dag tot dag de overwinning op wat hen met zooveel gemak de laars in den nek zette. En aangezien vooral de Duitsche laars anno 1940 bijzonder sterk was in dit soort belasting van nekken; en zangzeten Nederlandsche nekken ziet niet graag krommen anders dan in schijn, mocht men ook uit onze kampen en gevangenis een vloot van beschreven papieren vervoeden, waarop de ontspanningen waren geboekstaafd, waartoe de Geest de in de materie verstrikten in staat stelt. Al dit werk, al deze gedachten, notities, dagboeken, aanklachten, meditaties, verhandelingen en novellen, te registreren en te schiffen is stellig een taak, die met veel overmoede vastden bekend zal worden. Want ten slotte zuchtte de bloem van onze nalle achter het prikkeldraad, niet het uitscher; en dit gaf bij voorbaat reeds een selectie in de richting van geesten, die met de gelegenheden, hun door den Geest geboden, ook raad visten.

Monument van vrijheidszin

GEYLS sonnetten, te beschouwen als een doorlopende commentaar op een gevangenschap van meer dan drie jaar, waarin de gemoedsgesteldheid van den dichter, in de afwisseling van druktheid, zijn liefde, zijn mededogen, zijn protesten, zich evenzeer weerspiegelen als de belangrijke gebeurtenissen, uit dien tijd. Ervoeren, naast de lotgevallen van hun maker, nog hun eigen lotgevallen, waarover het voorwoord tot den bundel ons het en ander bericht. Het was de Duitsche gijzelaars van Buchenwald naar Haren zoude worden vervoerd, duchtte men gefouilleerd te worden; en deze sonnetten, die van een hartgrondigen afkeer van de onderdrukking van de toen brandende vrijheidslieftedigen mochten de Duitschers niet in handen vallen. Met een minder sterk geheugen berijfde dit Anthonie Doonker, die in Scheveningen niet alleen een sonnetencyclus schreef, maar ook ontield, tot Geyl onder zijn medegevangenen schiedkinderen van twee gevangenvirtuosen aan, die de heele partij eenvoudig weg uit het hoofd leerde. Grooter triomf van den menschelijke geest over de materie is hi haast niet wettig, dan de zender pen en papier kan men gedichten vastleggen, n.l. in de hersenschors van een medemensch Daarna, in de afwisselende gijzelaarskampen, heeft hij gestadig doorgewerkt aan zijn reeks, die (voor een gedeelte nog maar reubundeld) steilig als een monument van vrijheidszin kan gelden, zoals wij er niet veel bezitten.

Toon en mentaliteit

BIJ het lezen van dichtwerk als dit zal men, ook als kenner, eerder letteren dan poëzie ontdekken. Het poëtische verwerklijking in engere zin. In hun forsche taalbeheersching, hun letwat conventioneel-rhetorischen inslag (vooral dan waar het oorlogsgeuren den dichter geboeiend heeft aan hun vaak opsommende techniek, die den sonnetvorm vult, ook waar hij niet altijd tot leven is gewekt, beantwoordende te verzen waarschijnlijk beter aan hun doelen dan wanneer de lezing van subtiele schoonheden of geniale taalvernieuwing getuige had moeten zijn. Naar den toon is hier de generatie van Indië het woord. Maar naar de mentaliteit onmiskenbaar de generatie van 1940, mis men hier onder „generatie“ niet verstaat een jaars, doch juist ontloken twintigjarige, doch een groep Kerkele mannen, die aan een ingrijpende levenservaring de kracht ontloenden zich te vernieuwen en zich tegen den sterkste weer te stellen. Het is deze generatie van den zwakste Dit in aanmerking genomen, is het misschien een ideale bezigheid de „beste sonnetten“ aan te wijzen, die in werkstuk ten overvloede, dat zich zoover als één geheel aandient. Doch de vakman is onveroordeelt, en ziehier dan welke reeks de „beste“ beschouwen. IV, XXXI, XL (vooral) en de kernachtige, de regels, LI en LXIII. Het laatste, dat

„Geachte Polizei“, schreef Antje Twintig jaar“, zegt de procureur-generaal

„Geachte Polizei“, is het u bekend, dat zich aan de Kaag en aan den Lisserveldj leden van de ondergrondse bevinden? Alkus schreef Antje van twintig jaar, die in februari 1945 aan de „Feldgendarmarie“ in Leiden, Ze ging een brief toe aan de bezonder den brief bij de ondergrondse. Een der met name in den brief genoemde mannen vroeg aan het hoofdkwartier der B.S. wat hij moest doen. De vrouw doodschtte, was het niet vijes. Zoover kwam het niet, zoood Antje de gelegenheid kreeg om één eene een brief te schrijven. Toen kwam de „Groene“, maar de verzuimingen konden nog blijds ontspannen. Antje stond gisterenocht terecht voor het Blijz Gerechtshof te Amsterdam. Hij werd veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf. Ze wist het zelf niet. „Ik ben fel angst“, zei ze, „ik haat de Moffen.“ „Dare bij anders niet veel van“, zei de rechter, „de vreesden.“ Het getuigenverhoor bracht meer aan het licht. Antje had ruzie met haar zwager, die de weimig klesche

Friesland geschokt

De J. J. Kasma te Warga schrijft ons: Dat enkele jonge Nederlanders de vorige week de Friese kortsbanners thuis gingen opzoeken en hen verlokten, heeft in Friesland een schok veroorzaakt. Wij hebben den bekenden Wagaastrijder Berend van der Veen, die zelf ook geslagen werd, naar zijn oordeel gevraagd. Van der Veen, die nu al 17½ jaar in de topklasse zit, vond het helemaal niet zoo erg. „Het is wel eens goed. Zoo worden de jongeren wakker. De „kruch“ (= strijdslust) bij de Friese jongeren is te gering. Het is toch te gek, dat ik al zoo lang medeoe en, hoewel bijna veertig jaar, nog steeds een van de hardsten ben!“ Van der Veen geloofde wel, dat de Hollanders beter trainen, „maar met trainen wint men het niet, de vechtlust moet het doen!“ Wij hopen, dat zijn woorden weerklank vinden. Een edele wedstrijd tusschen de „broeder-volken“ kan het gevoeg zijn.

Koos Vorrink getuige te Neurenberg

In verband met de ziekte van ffr. Bosch Ridder van Rosenthal zal als getuige voor Nederland optreden Koos Vorrink. Zendingdirecteur Dr. Dankbaar. Dr. W. F. Dankbaar, Ned. Herv. pred. te Goos, heeft de benoeming tot directeur der samenwerkende zendingscorporaties aangenomen. Zijn verband met de Ned. Herv. Kerke wordt hierdoor niet verbroken, daar de Generale Synode onlangs alle zendingsdirectoren tot predikanten in algemeen dienst heeft benoemd.

— Nederland zal op het congres der Poolse ex-politieke gevangenen op 3 en 4 Februari te Warschau, vertegenwoordigd worden door de heeren W. Bakker, prof. Van Bemmelin, majoor W. van Lanschot, J. Pot, mr. B. W. Stompe en G. Veldhuisen.

PROF. DR. P. GEYL.

TWEE GEDANSTE SPROOKJES

Fraai debuut van „Scapino“

Sinds 22 Januari geeft de balletgroep „Scapino“, onder de auspiciën van „Het Parool“, in Carré gratis ochtendvoorstellingen voor de Amsterdamsche schiedkinderen van twee gedanst sprookjes, „De Tooverlief“ en „De Gouden Zwaan“. Deze balletten moeten uit zowel door droomerige bekendheid als door sprakelenden geest, die zijn verzen, worden roemen: de leiding van Hans Smeek, die zulk een prachtige eenheid heeft weten tot stand te brengen, dan wel de afzonderlijke kunstenaars, die hun ondergeschikt hebben weten te houden aan dit schitterend geheel. Choreograaf van Hans Smeek en coöms de décor, van Hans van Norden en Nico Wilberg, werden alle geboden uit den even ongewoon levendigen als behevigenden geest, die zijn verzen, door de uitvoering heeft gedrukt; ook de muziek van Wim Franken en Lex van Delden, laat zich niet als zoodanig gelukkig maar bepaald zelf tot zilveren geleiding en accentuering van de typische flitsende dansmomenten. De groep heeft derhalve niets minder bereikt dan een eenheid in het gegewe, die zwartkijkers, die een Nederlandse dankstoun als een onmogelijkheid beschouwen, gelukkig nu eens in het ongekend vreden gesield. Bovendien hebben deze balletten een Friese pril-

Levenslang voor verraad illegale werkers

Het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam heeft hedenmorgen de sprekendkan in de zaak tegen den 42-jarigen Haarlemmer Piet Welj, die terecht heeft gestaan wegens verraad. Hij was in 1942 door een groep illegale werkers georganiseerd om naar Nederland van de W.A. J. Nederkoorn, uit den weg te ruimen. In plaats van zich van de opdracht te kwijten, verried hij zijn opdrachtgevers, pleegde een gefingeerd aanslag op Nederkoorn en speelde op deze wijze enkele ondergrondse strijders in handen van den S.D. Voot dit feit had het O.M. evenlangere gevangenisstraf tegen hem geëischt. Bovendien stond Welj nog eens terecht samen met H. van Rossum en H. Haarmen, omdat hij in twee schilders, die Engelse piloten hadden voortgehouden, bij de politie had aangebracht. Voor dit feit werd terzake beiden vijftien jaar gevangenisstraf. Het Hof veroordeelde Welj voor het eerste feit tot levenslange gevangenisstraf en voor het tweede werd hij schuldig verklaard zonder oplegging van straf. Van Rossum kreeg twintig jaar gevangenisstraf.

„Oranje“ heeft vertraging

Het hospitalischip „Oranje“ is door de vorst beschadigd, waardoor het vertrek van het schip uit Southampton is vertraagd. Omtrent den duur van het oponthoud is nog niets bekend.

Zes hoogleraren ontslagen

De minister van O. K. en W. heeft, overeenkomstig het advies van de desbetreffende zuiveringscommissie aan de volgende hoogleraren ontslag uit hun functie verleend: Te rekenen van 5 Mei 1945, aan dr. ir. M. D. Dijt, hoogleraar in de faculteit der rechtsgeleerdheid en aan dr. H. M. de Buris, hoogleraar in de faculteit der geneeskunde, beiden aan de Rijksuniversiteit te Groningen; te rekenen van 6 Juni 1944, aan dr. J. M. N. Kapteijn, voor 5 Juni 1944, hoogleraar in de faculteit der letteren en Wijsgeerte aan deze Rijksuniversiteit.

Te rekenen van 8 Augustus 1945, aan L. J. van Apeidoorn, hoogleraar aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam en conservator bij het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden; te rekenen van 16 Februari 1945, aan T. G. de Waaghe, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht; te rekenen van 5 Mei 1945, aan G. C. Labouchère, lector aan de Rijksuniversiteit en te rekenen van 29 September 1944, aan E. A. R. F. B. A. u. d. e. hoogleraar aan deze Rijksuniversiteit.

Naar de Markthallen!

HET bericht van de komende manifestatie heeft Indonesische bereikt: „Merdeka“ en „Berita Indonesia“, twee van de belangrijkste Indonesische dagbladen, hebben er in hun editie van 21 Januari j.l. melding van gemaakt. Men ziet ook daar uit naar wat het Nederlandse volk te zeggen heeft over het huidige conflict. Laat de manifestatie van 2 Februari a.s., dan ook onduidelzinnig te kennen geven, dat de grootste meerderheid van het Nederlandse volk geen oorlog wenscht met Indonesië, dat alleen erkenning van het recht op nationale zelfbeschikking van het Indonesische volk de oplossing zal geven, waarop miljoenen wachten.

M. DAROESMAN, Voorz. Perhimpunan Indonesia.

Stotscene van het ballet „De Gouden Zwaan“ van het gezelschap Scapino.

Mooie liederenavond

IN een voortreffelijke samenwerking is door Betty van den Bosch en Felix von Nolde een mooi programma uitgevoerd, dat van Wolf naar Strawinsky leidde over Debussy, Pizetti en Bartók. De eerste liederen waren voor het eerst in ons land niet gunstig gekozen, doch bij „Anakreons Grab“, dat zacht en teeder was, maar bepaald zelf tot zilveren geleiding en accentuering van de typische flitsende dansmomenten. De groep heeft derhalve niets minder bereikt dan een eenheid in het gegewe, die zwartkijkers, die een Nederlandse dankstoun als een onmogelijkheid beschouwen, gelukkig nu eens in het ongekend vreden gesield. Bovendien hebben deze balletten een Friese pril-

Pindakaas en een ei voor jongeren

Zuidvruchten voor ieder

De volgende week zal nogmaals een hon. 50 gram zuidvruchten voor alle leeftijdsgroepen worden aangewezen.

Pindakaas

Binnenkort zal voor personen van 14—21 jaar een potje van 370 gr. pindakaas beschikbaar worden gesteld. Op 11 Februari zal een voorleeverenboud bekendgemaakt worden, welke tevens als koepel zal gelden.

En ei

Op de nieuwe bonnenlijst komt weer een bon voor een ei voor, ook ditmaal uitsluitend voor personen tot en met twintig jaar.

Petroleum

Zij, die in het bezit zijn van kaarten voor de aankoop van petroleum, kunnen op de bonnen 21 t.m. 24 van de kaarten UA 510, 21 en 23 van de kaarten UB 510, 66 van de kaarten UC 510, 66 en 68 van de kaarten UD 510 drie liter.

Alleen suikergoed

Op bon V 11 der versnaperingskaarten zal uitsluitend 100 gram suikerwerk kunnen worden gekocht. Chocoлада is op dezen bon niet verkrijgbaar.

De treiler IIm 97 is gisteren bezuiden de Koog gestrand. Daar de reddingsboten het schip niet konden bereiken, heeft men met behulp van het wippersteelt de uit elf koppen bestaande bemanning aan land gebracht.